

ТРАКИЙСКИТЕ БЕЖАНЦИ В ПАВЛИКЕНИ - ПРОИЗХОД, СЪДБА И АДАПТАЦИЯ

НЕЛИ ЦОНЕВА

Съдбата на бежанците е една от най-драматичните страници в многовековната история на България. Бежанският въпрос е сложен социално-политически и национален проблем, възникнал в резултат на масовия приток на бежанци – българи от районите, останали след Руско-турската война 1877-78 г. и войните 1912-1918 г. вън от пределите на българската държава.

В българската историческа литература има задълбочени изследвания по темата за бежанците. Не малка част от тези публикации са от 30-те години на ХХ в, когато Бежанският въпрос е бил особено актуален. Независимо от всичко написано за бежанците в България, тяхната драматична съдба е непресъхващ извор на нови изследвания. А от гледна точка на съвременното ни, борбата за оцеляване на бежански семейства в критични ситуации, както и тяхната адаптация далеч от родните им места, е все още актуална тема.

Бежанците в Павликени след Освободителната Руско-турска война 1877-78г. са предимно от българските села в Тракия. Те стават част от демографската характеристика на Павликени още в първите свободни години, но основната маса бежанци се преселват след националната катастрофа през 1913 г. До средата на ХХ в има нова вълна преселници от Македония, но предмет на настоящата тема са само тракийските бежанци. В публикуваните вече книги за историята на селището и района, тази тема не е достатъчно проучена и отразена. Единствено изключение е историческият очерк на Димитър Тужаров за с.Търново, Одринско, от където са родом и по-голямата част от Павликенските бежанци. Не са много и запазените документи и архивни материали по темата. Във фонда на Исторически музей – Павликени са съхранени спомените на преселници от Тракия, както и на техните наследници, запазени са снимки, национални носии и някои печатни издания.

Освободителната руско-турска война 1877-78 поставя началото на нов етап в развитието на Павликени. В резултат на вътрешните миграционни процеси и аграрния преврат, етническият облик на селището се променя изцяло. Павликени било заселено с будни българи от съседните села, както и с предприемчиви домакинства от балканджийските махали край Габрово, Дряново и Севлиево

От тия първи следосвобожденски години са и началните сведения за преселниците – бежанци от Източна Тракия. За тях разказва даскал х.Стоян Дончев, съвременник и свидетел на тези събития:

“... От 23 юни 1877г., когато избягаха турците, до август 1878год. Павликени беше пусто. Идваха селяни от околните села, ограбваха какво-то може да се задигне и разрушаваха къщите, да не се заселва наново това село. Но през зимата на 1877-78г. дойдоха бежанци от Тракия и къщите, в които прекараха зимата, останаха запазени, а останалите сгради и огради се окончателно разграбиха и разпиляха...”

За съжаление липсва повече информация за съдбата на тези първи преселници от Тракия. Не се знае от къде точно произхождат, дали са останали в Павликени или в резултат на миграционните процеси са намерили подслон и нови домове в други селища на Княжество България. !?

Основната маса тракийски бежанци се преселва в Павликени след 1913 год. и през 1918, непосредствено след Първата световна война. В преобладаващата си част те са родом от с.Търново, Узункюприйско. Кааза Узункюпри е една от 31-та каази на Одринския санджак в източната част на едноименния вилает. Поради важното стратегическо положение на вилаета и за да създадат етническо преимущество на турския елемент в тези райони, султанските власти подлагат на системно унищожение и асимилация българското население. За това допринася и силната асимилационна политика на гръцката Патриаршия.....

.....

ТРАКИЙСКИТЕ БЕЖАНЦИ В ПАВЛИКЕНИ - ПРОИЗХОД, СЪДБА И АДАПТАЦИЯ (РЕЗЮМЕ)

Съдбата на бежанците е една от най-драматичните страници в многовековната история на България. Бежанският въпрос е сложен социално-политически и национален проблем, възникнал в резултат на масовия приток на бежанци – българи от районите, останали след Руско-турската война 1877-78 г. и войните 1912-1918 г. във от пределите на българската държава.

В Павликени бежанци идват след Освобождението през 1878г. Те стават част от демографската характеристика на селището още в първите свободни години, но основната маса бежанци се преселват след националните катастрофи през 1913 и 1918 г. Павликенските бежанци произхождат предимно от с.Търново, Узункюприйска околия на Одринския вилает. С.Търново, както всички други български села в Одринско, било подложено на грабежи и опожаряване, а жителите му обречени на поругание и

изстребление. Те били принудени да скитат по пътищата на България години наред, докато намерят подслон и изградят наново домовете си.

Заселвайки се в Павликени тракийските бежанци пренасят със себе си своя бит, култура, традиции, диалект и обичаи. В много отношения те са идентични с тези на местното българско население, а като цяло са неразривна част от многообразието на българската народна култура. Духът на тракийските бежанци и тяхната самобитност са се запазили през годините под различни форми – тракийските носии и песни, дейността на Тракийската организация, родовата памет на бежанските семейства.

Адаптацията на тракийските бежанци към живота в Павликени е отдавна и успешно приключил процес. Вече няколко поколения техни наследници са неразривна част от съвременната демографска характеристика на Павликени.